

JÄ KOJTSVIJJÜN JATS KOJTSMËKIN JUU' VE'E JAYU OY TYUKJÖÖJTYKAP.

TRANSLATION OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS TO MIXE IN THE ALTERNATIVE TO TOTONTEPEC,
MIXE, OAXACA, MEXICO.

Article 1

Tum akijpxa xa ve'e jayu kye'ex, ve'em ax jö'n tyukidaakjüva tijaty mëkin; ve'empa axjö'n jä jyööjtykin di yaknaxy, jats oy myujatyöö'tëjk di mëët nayjavajüt.

Article 2

Tum apaatjüp yë ve'e jayu ixyé'ë yë pava'nün, va'an di pëna di tiya, jya të'ëxtëjka, jya yaa'tyëjka, jya tikütsam jä jyaantsy ja'vün, pën vintso jä vyinma'yün uk pu jyööjtykün di yakyo'oy, di yaknaxy.

Ka'a ve'e tii y'itüt viijnk ixün jya tikütsam jä yakkutöjkün jöma jööjtyka jöma tsyüuna, pënu viijnk jä yakkutöjkjüp uk pu viinm jä nyaaikutöjkküxjü.

Article 3

Yakjayäjpp pe'e jä mëkin, jats jayu jyööjtykat, oy tsöj, ka'a jayu yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 4

Nipëna ve'e kyayak'akää'yat jats myutönüt tsaatsytö'nün mëët, ka'a ve'e pyüma jatse'e jayu kyää'työnüt jats tsaatsy tönüt.

Article 5

Nipëna ve'e kyayakvopüt, kyayaktsiiküt, uk yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 6

Ananyijöma ve'e jayu tyukida'akyjë, jats yakvintsë'ëgat kyutöjkin, myëkin jats vyinma'yin jöma tsyüuna.

Article 7

Jä pava'nün tökë'ëyji jä ve'e jayu di akäägat, tö'kë'ëyji jä ve'e jayu di nikojtsva'atsüt. Pün pün tse'e töömp, nüüjmiip ka oyap, yü pava'nën tse'e xputëjkimdap.

Article 8

Ananyijöma tse'e tyukida'aky jä putëjkin, jä yakkutöjkün juu' ve'e putëkap jats ka'a pën di vinaxy, jats jä mëkin xö'n jä pava'nün di yakkutuk.

Article 9

Ka'a ve'e pyüma jats jayu yaktsömüt uk pu yakmatsüt ovintsova, ni ka'ava jats jayu yakvojppitsümüt nyaax, kyajpün jëët.

Article 10

Tum tukidaakpjüp tse'e jayu ananyijöma jats yak' amotünaxüt may jayu vyinkujk, jats jä tokinpayo'yva pën oy töömp, van'ittse'e yak'ixüt yakpayo'oyüt pën jyajejpp pe'e ja tokin juu' ve'e yaktuknixë'ë'ip.

Article 11

Ka'a tse'e di akäaga jats jayu tokinjëëtp tyun tankojüt pën ka'ana ve'e oy yak'ix, yakpayo'oy jä tyokin, ve'em ax jö'n jä pava'nün pyüma.

Nipëna tse'e kyayaktokinpëmüt ku ve'e ti di tun, di këts, pën ka'a ve'e jä kutöjkin jats jä pava'nün ve'em vya'any. Ka'a tse'e di akäaga jats niyöjk tyun yaktukkuväjtpat jä tyokin, vanxüpe'e di kuvätüt ax jö'n jä pava'nün yo'oy.

Article 12

Nipüna tse'e kyayaktutëjkijyat ovintsova jyööjtykin, jyëëjnü tyëjk , jatsü y'it juu' kyë'mip , mëët këts ayook juu' yakvintsë'kintokijyap, pën ve'emtse'e jyatsy, tukidaakjüp tse'e jats jä pava'nün kyuva'anjüt kyukotsjüt.

Article 13

Tukidaakpe'e jats jayu yo'oyët nyaxüt pün jömajaty jayu di tsük, uk pu pün jöma jayu jyööjtykava'any, pün jöma jayu naax, kajpën nyatyukmutsükjë.

Yakjajtype'e yë pava'anün jats jayu nyëjxüt viinjktsoj, jekum uk pën jöma tëmü naat jats di avimpijtinüvat nyaaxü kyajpün.

Article 14

Pën pën tse'e yakpavojpp o'yip tse'e di anëjxat viijnk it jatse'e jëm tsyëënat jyööjtykat. (Jekum).

Ixyü'ü yë kutöjkën ka'a tse'e yaktuktää'nüt, jats jayu nyin va'anüt, jats ka'a yü ve ve'e y'oya ax jö'n Naciones Unidas di pava'any.

Article 15

Tö'kkë'ëyji tse'e jayu di vinmatsyjü jatse'e tsyëënat jyööjtykat jöma tyukida'akyjü.

Ka'a xa ve'e di vinmatsyjë jats jayu yakpüjkjat jä it, naxviijn jöma jyööjtykën di yaknaxy,ni ka'a tse'e yak'akää'yat jats tyanüt pën nëjxüvaanüp viijnktsoj.

Article 16

Jä jayuda juu' jyööjnt të di ajä'yidinü jats yaa'vyëjktinüt, tyë'ëxpëjktinüt, ka'a tse'e yakviijnk ixüt pën jöma tsyoo'nda, jats jä

jyaantsyja'vinkējx, jatse'e nyamyēētsēēnajat, y'ōnēk di jayāptat jats oy jyōōjtykadat ku nyamyēētsēēnajat, nay ve'empe pēn vi'ntso di payo'oyda nyamyasookjidinūt.

Van'it tse'e nyavyēkjūdat pēn ve'empe'e jā tsoykūnda jā navyējkjūvada.

Jā jayu yaa'tyējk , tē'ēxtējk , mūjjit muutskit, jā'ākējx tse'e jyāja kajpūn, vyinmajtsjup tse'e pyutēkajūt, kyuva'anjūt kyukotsjūt jā yakkutōjkpa pyava'nūn.

Article 17

Tō'kē'ēyji jayu di vinmatsyjū jats pēēmdūk dē jayāpūt, ve'em ax jō'n nētō'jaty, uk pu tō'kmuk.

Ka'a dē vinmatsyjū jats jayu ovintsova yakpējkjat y'it.

Article 18

Tō'kē'ēyji jayu di vinmatsyjū jats viinm di payo'oyūt pēn tii tyōnūvaampy uk pēn vitso jā jyaantsyja'vūn, o'yip di yaktikūtsūt jā jyaantsyja'vūn jats di yakyo'oyūt naaydum uk pu jayu mēēt, o'yip di yakjay'ixjūt, dyakjanyijavajūt jā y'ixpējkūn jats kyutyō'nūn mēēt.

Article 19

Tum tukidaakjup pe'e tō'k uk pu jadō'k jats di kojtsnaxūt vintso juu' dē payo'oy ax ka'a tse'e tē akāāga yaktuk'ixūt yaktukmotuvat pēn vintso juu' tē dē kojtsnaxy o'yip dē yakjanyijavajūt pēn jōma jatsy dē tsēk, pēn vintso dē tsēk.

Article 20

Yakjajtsype'e jā pava'nūn jats jayu nyamyōkjūt jats jayu nyatyukotsjūt nyatyukmaaydūkjūt pēnū tii oy yakxon. Vyinmajtsjudūp tse'e jayuda jats nyay'amōkajadat jats dē kojtsmōktat juu' oy juu' tsōj jats ka'a myutokūntun.

Nipēnats kyayak'akāā'yat jats dē tōnūt, uk dē tuktēkat pēn tii kyatsējkp.

Article 21

Tukidaakjūpū jayu jats kyajpūn dē mutōnūt viinm, uk kutōōmpa mēēt juu' dyakvinkēn.

Vyinmajtsjuvap tse'e ananyijōma jayu jats ja myujayuda di mutōnūt jōma kyunaaxa.

Vā'ā xa ve'e kyutōjkūn tōōmp ja kajpūn pyava'any jats kutōōnk di patōndat, ax kajpūn tse'e vye'na pyava'any uk pu di pēēmp pēn vin'itte'e tyukida'akjū jats kutōōnk tyukida'akyjū pēn vintso ve'e di yakyo'oydat uk pu di yakjapyanējkxjūdat vintso ve'e oy tsōj yo'oyūt, jats ka'a jayu koojji nyavyin'ēē'njūt.

Article 22

Tõ'kkë'ëyji ve'e jayu di vinmatsyjü, jats jayu oy tsöj tsyëënat, jats jayu yakmo'ojüt jä putëjkin juu' tēmji uk jekum tsoo'mp meen këjx, uk jyatikëjxa, jä'ä tsyë ve'e, jats di tuk'oyat di tukjööjtsykat pën pën yë di majtsp.

Article 23

Vyinmajtsjupe'e jats tõ'kë'ëyji jayu työnüt jats di vinkonüt pën tii töönk työnüvaampy, oyü tsöj, jats ka'a työönk yaktukmaso'oküt , pën y'akää'yajüt jats dyaktikütsüt ja jyayvün yë putëjkinkëjx

Jyapëna, tse'e pën pëne'e töömp tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt akijpxa mëët myu'atöönk jats ka'a yakviijn'ixüt

Jyapëna pën pën mutöömp, ax tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt pën vinxüp di akääga jats nyipaadüxjüp ku dyaktönüt mëët tsyaanü kyoo, jats pën tii o'yip jyaa'k yaktukputëkat.

Vä'ä ve'e tyukida'aky jats jayu ja nytenyiva di pëmüt ax juu' ve'e nikojtsva'atsjudap ku ovintsova yaktönüt työönkjëx.

Article 24

Tukidaakjupe'e jayu jats pyoo'kxün xëë yakmo'ojüt axjö'n tyukida'akyjü, ve'em ax jö'n yakmujöyüt, namvaat pyëë'kx.

Article 25

Vä'ä ve'e jayu tukidaakjup jats oy tsöj tsyëënat, ve'em mëët tsyaanü kyoo, jats kyaaky nyëë, vyit xyox jats tyëjk jöma jyööjtykat, tsyoojy di paa'tüt vin'it tyukida'akyjü, tukidaakjüp jats yakputëkat pënu ka'a tii työönk, pënu pëjkjüp, pënu yakku'oo'kp, pënu mëj'önükinüp uk pënu tii ayo'vün yaknajxyp, uk jyatikëjxa.

Tukidaakjup jä të'ëxtëjk juu' maaxmëët jats yakputëkat, nayve'empa naaydüm 'önükta juu' jām tyee' tyaak, uk pu juu' tyee' ka'ijtp nay tukidaajidip tse'e jats putëjkin yakmo'odat.

Article 26

Tukidaakjup jayu jats y'ixpëküt. Tukidaakjup tse'e jats pi'k önük ve'emji y'ixpëküt juu' jä ku y' ixpëjkün dü tsoo'ndük. Nay ve'em ixpëküpe'e jä pi'k'önük oyam tee' taak di ja ka tsoküt. Jats juu' mëj'ixpëjkün tõ'kë'ëyji jayu di vinmatsyjü; ve'em ax jö'n jayu jä myëëdaakün.

Vä'ä ve'e tyukida'aky jats ja ixpëjkün työnüt vintso jayu oy tsöj di tukjööjtykat, jats jayu yakvintsë'ëgat, jats di nijavat vintso jyööjtykat; jats pyutëkat vintso nyavyinmotujadat, uk pu jayu nyayjavajüt, tõ'k it uk viijnk it , ve'em ax jö'n jömajaty costumbre tyiküts, uk pu jaantsy ja'vün; jats yak'ixüt pën vintso yaktukjööjtykat Naciones Unidas pyava'nün.

Tukidaakjüp tse'e jä tee' taak jats di vinkontat pën tii ixpëjkin tyukmutsojktup tsyaan kyoo.

Article 27

Tukidaakjup xa ve'e jayu jats di vinkonüt jä yakxoojntkün pën juu' tsyëjkp di tuktëkat kyajpünkëjxm, o'yivap tse'e jats di tuktëjkivat pën tii

vijjün käjjün ne'e jäjip uk o'yip jä kajpünküjx.

Tukidaakjup pe'e jayu jats yakvintsë'kijat pën ti ve'e yak'oyip yakpaadip, uk pu pën ti ve'e y'ixpü pyaatyp mëët jä vyijjün kyäjjün.

Article 28

Vä'ä ve'e tukidaakjup jats yë kêts yë ayöök juu' yam töömp kojtsjup jats yë yo'oyüt jyajöma itü naxviijn ax jö'n ixyam dü nipayo'oy, jats yakkutyönüt vintso dü vinmatsyjü

Article 29

Vä'ä ve'e dü vinmatsyjü jats yakmutönüpe'e kajpün, kûx jämme'e jayu jyööjtykat nyaxviijnat vintso dü vinmatsyjü.

Ku tse'e tsyokjüt jats ja jayu oy jyööjtykat vä'ä tse'e ja jayu pava'nün yakkutöjküxjüp jats ve'em y'oyat jä jööjtykün mëët jä myujayü, jats ve'em oy jä jyööjtykün dü yaknaxtat.

Ka'a yë ve'e yë pava'nün ovintsova jayu dü yaktöönkpaa'tüt, ve'emji ve'e työnüt vintso Naciones Unidas dü pava'any.

Article 30

Ka'a ve'e tyukida'akjü jats ixyë'ë yë pava'nün ovintsova jä yakkutöjkpa dü yaktönüt uk jyapëna dyaktönüt pën vintso dü ka vinmatsyjü, ax jö'n myujayu di nin tukmutokintönüt.